

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dnia 2010-06-17

RKT-61-06/10/HS

Decyzja Nr RKT 09/2010

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 107, poz. 887),

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim:

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ww. ustawy bezprawne działania Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim polegające na zamieszczeniu w § 12 pkt 3 wzorca umowy o zaopatrzenie w wodę postanowienia o treści: „Przeprowadzenie odcięcia przyłącza wodociągowego w trybie, o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy” oraz § 10 pkt 2 wzorca umowy o odprowadzanie ścieków postanowienia o treści „Przeprowadzenie zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego w trybie, o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy”, co jest niezgodne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2006r. Nr 123, poz. 858) **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, **określa się** Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim **środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów** polegające na wyeliminowaniu z obrotu prawnego z konsumentami postanowień określonych w punkcie I sentencji decyzji o treści niezgodnej z art. 8 ust. 1 ustawy o z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006r. Nr 123, poz. 858) w przypadku umów wykonywanych - w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst. jedn. Dz.U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **umarza się jako bezprzedmiotowe** postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na niezamieszczeniu w treści umów o zaopatrzenie w wodę oraz umów o odprowadzanie ścieków informacji określającej warunki wypowiedzenia umowy przez odbiorców usług, co może naruszać obowiązek wynikający z art. 6 ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2006r. Nr 123, poz. 858).

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim **karę pieniężną** w wysokości 18.715 zł (słownie: osiemnastu tysięcy siedmuset piętnastu złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

V. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 80 tej ustawy oraz na podstawie art. 264 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst. jedn. Dz.U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, postanawia się **obciążyć** Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim **kosztami** przeprowadzonego **postępowania** i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 22,60 PLN (słownie złotych: dwudziestu dwóch złotych i sześćdziesięciu groszy) w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwanym Prezesem Urzędu) toczyło się postępowanie wyjaśniające (wszczęte w dniu 18.12.2009r.) w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim (zwanej dalej Spółką lub PWiK) nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W postępowaniu tym oceniono wzorce umów stosowane przez Spółkę przy zawieraniu umów z konsumentami oraz umowy faktycznie zawarte z konsumentami z punktu widzenia stosowania w nich postanowień, które mogłyby stanowić przejaw stosowania praktyk sprzecznych z przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Następnie w dniu 23.02.2010r. zostało wszczęte niniejsze postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (karta nr 1). Postanowienie nr 2 określa jakie dokumenty zgromadzone w toku postępowania wyjaśniającego zaliczono w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu (karty nr 4-46). Spółka nie uznała zarzutów Prezesa Urzędu i podniosła, że postanowienia „zaakceptowanych wzorców tworzą taki stan prawny, w którym odbiorca może w każdym czasie bez podania przyczyny złożyć oświadczenie o wypowiedzeniu umowy i jest ono prawnie skuteczne. Natomiast dostawca ma prawo złożyć oświadczenie o rozwiązaniu umowy tylko wtedy, gdy zajdą przypadki naruszenia postanowień wiążącej strony umowy po stronie odbiorcy łącznie z tymi, które stanowią podstawę zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego opisane w § 10 wzorca albo odcięcia dostawy wody opisane w § 12 wzorca umowy (...). Żaden z cytowanych przepisów nie

narusza postanowienia art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (...). Skutki natomiast odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego określone w § 12 ust. 3 i § 10 ust. 2 wzorców umów nie są objęte postanowieniami art. 8 lecz są logiczną konsekwencją jego zastosowania. Skoro bowiem zaszła jedna z okoliczności stanowiących podstawę zaprzestania stosunków pomiędzy stronami, to nie można w sposób uprawniony twierdzić, że umowa między stronami trwa” (karty nr 47-49). Spółkę zawiadomiono o zakończeniu zbierania materiału dowodowego (karta nr 104).

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny.

Spółka wpisana jest do KRS pod numerem 0000106055 (karty nr 8-11). Działalność w zakresie zbiorowego dostarczania wody i zbiorowego odprowadzania ścieków prowadzi ona na lokalnym rynku, na obszarze następujących gmin: Godów, Gorzyce, Markłowice, Mszana, Gaszowice, Kornowac, Lyski oraz miast: Pszów, Radlin, Rydułtowy, Wodzisław Śląski, gdzie obsługuje ok. 26.000 odbiorców (karty nr 5-7). Spółka od dnia 07.04.2009r. stosuje zmienione wzorce umowy o zaopatrzenie w wodę i umowy o odprowadzanie ścieków (karty nr 14-20 i 50-56). Stosowanie wzorca umowy o zaopatrzenie w wodę potwierdzają umowy zawarte z konsumentami (karty nr 21-39 i 68-81). Stosowanie wzorca umowy o odprowadzanie ścieków potwierdzają umowy zawarte z konsumentami (karty nr 82-92). Tak więc ilekroć w niniejszej decyzji będzie umowa o wzorcach umowy o zaopatrzenie w wodę i wzorcach umowy o odprowadzanie ścieków należy przez to rozumieć także umowy faktycznie zawarte z konsumentami.

Wzorzec umowy o zaopatrzenie w wodę w § 14 zawiera następujące regulacje: § 14 pkt 1 „Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony/określony, z możliwością pisemnego jej rozwiązania przez Odbiorcę, przy zachowaniu jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia”. § 14 pkt 2 „ W przypadku naruszenia postanowień niniejszej umowy Dostawca ma prawo do pisemnego jej rozwiązania z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia, z zastrzeżeniem § 12 ust. 3”.

Wzorzec umowy o odprowadzanie ścieków w § 12 zawiera następujące regulacje:

§ 12 pkt 1 „Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony/określony, z możliwością pisemnego jej rozwiązania przez Dostawcę, przy zachowaniu jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia”. § 12 pkt 2 „ W przypadku naruszenia postanowień niniejszej umowy Odbiorca ma prawo do pisemnego jej rozwiązania z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia, z zastrzeżeniem § 10 ust. 2”.

PWiK stosuje postanowienia: „Przeprowadzenie odcięcia przyłącza wodociągowego w trybie o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy” (karta nr 15, § 12 pkt.3 wzorca umowy o zaopatrzenie w wodę) oraz „Przeprowadzenie zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, w trybie o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy” (karta 17, § 10 pkt 2 wzorca umowy o odprowadzanie ścieków). Postanowienia zawarte w § 12 pkt 1 umowy o zaopatrzenie w wodę określają sytuacje, gdy Spółka ma prawo do odcięcia dostawy wody. Postanowienia zawarte w § 10 pkt 1 umowy o odprowadzanie ścieków określają sytuacje, gdy Spółka ma prawo do zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego.

W roku 2009 przychód Spółki wyniósł 37.430.903,30 zł (karty nr 98-103).

Prezes Urzędu zważył, co następuje.

Ad I. Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.* Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy stanowi, że *Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie*

postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.); 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje natomiast, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ww. ustawy jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w zw. z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Tworząc katalog działań naruszających zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca posłużył się terminem „w szczególności”, co oznacza, że ma on charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę określoną w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów działań, które naruszyły przepisy innych aktów prawnych. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie następujących trzech przesłanek:

- kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- zachowanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności,
- zachowanie powyższe musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt 1 powołanej ustawy, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1905 ze zm.) oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących (...) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (trzeci człon definicji przedsiębiorcy zawartej w art. 4 pkt 1 lit. c) znajduje zastosowanie wyłącznie w postępowaniach w sprawach koncentracji). Natomiast w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

PWiK jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą. Nie ulega zatem wątpliwości, iż posiada ono status przedsiębiorcy w rozumieniu powołanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym, Spółka przy wykonywaniu działalności gospodarczej podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów i jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Druga przesłanka zostaje spełniona, gdy przedsiębiorca podejmuje działania sprzeczne z prawem lub gdy nie dopełnia ciężącego na nim obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Trzecia przesłanka niezbędna do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów jest natomiast spełniona wówczas, gdy dane działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów określa zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 1 i 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce wtedy, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku oraz wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konsumentów chroni zatem ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. W przedmiotowej sprawie opisane działania PWiK dotyczą zbiorowego interesu konsumentów, gdyż skierowane są do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Stosowane praktyki wymierzone są bowiem we wszystkich rzeczywistych odbiorców świadczonych przez Spółkę usług, z którymi zawarto umowy o zaopatrzenie w wodę i umowy o odprowadzanie ścieków o treści zakwestionowanej w toku niniejszego postępowania, jak również w potencjalnych odbiorców jej usług, będących konsumentami w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wskazuje to na naruszenie w przedmiotowej sprawie interesu publicznego, przez który należy rozumieć prawo wszystkich odbiorców przedsiębiorstwa (konsumentów) do otrzymania w treści umów pełnej informacji na temat wszystkich praw i obowiązków dostawcy i odbiorcy usług. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konsumentów chroni bowiem ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym; znajduje zastosowanie wówczas, gdy określone zachowanie dotyka nieokreślonej z góry liczby uczestników rynku.

Jak wynika z powyższego dla stwierdzenia, że w zakresie objętym postawionym w niniejszej sprawie zarzutem doszło do naruszenia przez PWiK art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zachodzi konieczność wykazania, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zachowanie Spółki jest zachowaniem bezprawnym.

W przedmiotowej sprawie postawiony Spółce zarzut dotyczy bezprawnego działania noszącego znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zamieszczeniu w § 12 pkt 3 wzorca umowy o zaopatrzenie w wodę postanowienia o treści: „Przeprowadzenie odcięcia przyłącza wodociągowego w trybie, o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy” oraz § 10 pkt 2 wzorca umowy o odprowadzanie ścieków postanowienia o treści „Przeprowadzenie zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego w trybie, o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy”, co jest niezgodne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2006r. Nr 123, poz. 858).

Punktem wyjścia w ocenie, czy zachowanie PWiK będące przedmiotem postawionego mu zarzutu nosi cechy bezprawności stanowi art. 8 ust. 1 pkt 1 – 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Przepis ten stanowi, że przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącza kanalizacyjne, jeżeli:

a) przyłącze wodociągowe lub przyłącze kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;

b) odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;

c) jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;

d) został stwierdzony nielegalny pobór wody lub nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.

Formułując powyższy przepis ustawodawca nie posłużył się sformułowaniem „w szczególności” lub podobnym. Oznacza to, że katalog okoliczności, które stanowią podstawę do wstrzymania świadczenia usług ma charakter zamknięty, który nie może być dowolnie i arbitralnie rozszerzany przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne w treści umowy. Odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego może nastąpić zatem wyłącznie wówczas, gdy wystąpi któraś z przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

W ocenie Prezesa Urzędu brzmienie postanowienia umownego, zgodnie z którym „Przeprowadzenie odcięcia przyłącza wodociągowego w trybie, o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy” oraz „Przeprowadzenie zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego w trybie, o którym mowa w ust. 1, skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem niniejszej umowy”, nie znajduje odzwierciedlenia w brzmieniu art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Zdarzenia, o których mowa w hipotezach powołanego przepisu obejmują bowiem ściśle określone sytuacje, w których może nastąpić odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego i co należy podkreślić nie stanowią legitymacji do natychmiastowego rozwiązania umowy.

Odnosząc się do zarzutu Spółka podniosła cyt: „Natomiast dostawca ma prawo złożyć oświadczenie o rozwiązaniu umowy tylko wtedy, gdy zajdą przypadki naruszenia postanowień wiążącej strony umowy po stronie odbiorcy łącznie z tymi, które stanowią podstawę zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego opisane w § 10 wzorca albo odcięcia dostawy wody opisane w § 12 wzorca umowy. (...) stanowisko Spółki jest następujące: żaden z cytowanych przepisów nie narusza postanowienia art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Wyliczone w § 12 wzorca umowy o zaopatrzenie w wodę przypadki, w których dostawca upoważniony jest do odcięcia dostawy wody zgodne są z postanowieniami powołanego przepisu ustawy, identyczna sytuacja zachodzi w przypadku umowy o odprowadzanie ścieków – przepis § 10 wzorca umowy o odprowadzanie ścieków stanowi wierne odbicie postanowienia art. 8 ust. 1 ustawy. Skutki natomiast odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego określone w § 12 ust. 3 i § 10 ust. 2 wzorców umów nie są objęte postanowieniem art. 8 lecz są logiczną konsekwencją jego zastosowania” (karta nr 47-49).

W opinii Prezesa Urzędu kwestionowane postanowienia umów statuują możliwość przekroczenia przez PWiK jego ustawowych kompetencji jako dostawcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych w zakresie możliwości natychmiastowego rozwiązania umowy, albowiem powołane unormowanie przewiduje bowiem możliwość podjęcia działań powodujących odcięcie dostaw wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego w sytuacjach, które zostały objęte art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Skoro ustawodawca w treści ww. przepisu przewidział określone sankcje za określone naruszenia, za niedopuszczalne należy uznać, aby Spółka w treści umowy określała sankcje o większej wadze to jest natychmiastowe rozwiązanie umowy. Kwestionowane klauzule wprowadzają zatem konsumentów w błąd co do uprawnień i obowiązków spoczywających na przedsiębiorcy w zakresie możliwości rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym. Jednocześnie w ocenie Prezesa Urzędu przypisanie sankcji w postaci natychmiastowego

rozwiązania przez Spółkę umowy w przypadku zaistnienia sytuacji określonych w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę potwierdza bezprawność działania PWiK.

Analizując kwestionowane postanowienie z punktu widzenia stosowania przez PWiK praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów należy mieć również na uwadze szczególnie charakter usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Zważyć należy, że woda jest towarem o wyjątkowym charakterze – podstawowym dobrem niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania gospodarstw domowych. Usługi dostawy wody i odbioru ścieków zakwalifikowane zostały do usług o charakterze użyteczności publicznej, co oznacza, że powinny być one świadczone w sposób powszechny i ciągły, a każdy odbiorca powinien mieć zapewniony wolny dostęp do tych usług, o ile spełnia określone w przepisach prawa wymagania. Wymagania te określone zostały w art. 6 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, zgodnie z którym przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne jest obowiązane do zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków z osobą, której nieruchomości została przyłączona do sieci i która wystąpiła z pisemnym wnioskiem o zawarcie umowy. Jednocześnie zważyć należy, że art. 6 ust. 3 pkt 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę stanowi, że umowa, na podstawie której odbywa się dostawa wody i odbiór ścieków, powinna zawierać postanowienia dotyczące odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, w tym warunki wypowiedzenia. Mając jednak na względzie treść art. 6 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, a także okoliczności opisane w art. 8 ust. 1 ww. ustawy, zważyć należy, że wypowiedzenie umowy przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne powinno być dopuszczane tylko w wyjątkowych sytuacjach. Biorąc powyższe pod uwagę Prezes Urzędu uznał, iż zakwestionowane warunki umów godzą w interesy konsumentów, albowiem oddziałują na interesy odbiorców. Zakwestionowane postanowienia nakładają na odbiorców ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju.

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, iż posługiwanie się przez PWiK kwestionowanymi postanowieniami świadczy o godzącym w interesy konsumentów bezprawnym działaniu Spółki.

Jednocześnie należy podnieść, iż nie można co do zasady odmówić PWiK prawa do wypowiedzania umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Umowy powinny jednak w sposób szczegółowy i niebudzący wątpliwości określać warunki wypowiedzenia tak, aby zapobiec możliwości arbitralnego działania monopolisty w tym zakresie. W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że zachowanie PWiK będące przedmiotem postawionego w niniejszej sprawie zarzutu stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Ad II. Stosownie do art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może określić w decyzji uznającej praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania zawartego w niej nakazu.

Należy podkreślić, że w przedmiotowej sprawie Spółka nie uznała zarzutów Prezesa Urzędu, nie dokonała zmian we wzorcach umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków i nie zmieniła umów zawartych z konsumentami i ma miejsce sytuacja trwających w momencie wydawania decyzji skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Natomiast określenie w decyzji środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów służyć ma przede wszystkim eliminacji skutków naruszeń powstałych w efekcie stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Prezes Urzędu określił Spółce środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów polegające na wyeliminowaniu z obrotu prawnego z

konsumentami postanowień określonych w punkcie I sentencji decyzji o treści niezgodnej z art. 8 ust. 1 ustawy o z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006r. Nr 123, poz. 858) w przypadku umów wykonywanych w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Określając termin sześciu miesięcy Prezes Urzędu wziął pod uwagę czasochłonność procesu wymiany (aneksowania) obowiązujących umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków związaną z koniecznością wyjaśniania konsumentom przyczyn zmiany umowy, a także konieczność poniesienia wysiłku organizacyjnego i zaangażowania wielu pracowników. Półroczny termin nie powinien spowodować zbyt dużego wysiłku organizacyjnego dla przedsiębiorcy ani wpłynąć negatywnie na jego funkcjonowanie. Określenie takiego terminu nie powinno skutkować więc obniżeniem jakości usług świadczonych na rzecz konsumentów przez Spółkę. Określając termin 6 miesięcy Prezes Urzędu uwzględnił także obszar działania Spółki obsługującej ok. 26.000 odbiorców (karta nr 5).

Celem określenia środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest doprowadzenie do stanu, w którym wszystkie zawarte przez Spółkę z konsumentami umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków nie będą zawierać kwestionowanych postanowień. Spełnienie nakazu określonego w punkcie II sentencji decyzji pozwoli na pełne wyeliminowanie nieprawidłowości.

Stąd należało orzec jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Ad III. W niniejszej sprawie postawiony został Spółce zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów poprzez niezamieszczenie w treści umów o zaopatrzenie w wodę oraz umów o odprowadzanie ścieków informacji określającej warunki wypowiedzenia umowy przez odbiorców usług, co może naruszać obowiązek wynikający z art. 6 ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2006r. Nr 123, poz. 858).

W odpowiedzi na ten zarzut Spółka podniosła, że obsługiwani przez nią konsumenci mogą w każdym czasie bez podania przyczyny złożyć oświadczenie o wypowiedzeniu umowy i jest ono prawnie skuteczne (karty nr 45-47).

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków tj. umowa zawarta między przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym a odbiorcą usług, na podstawie której świadczone są usługi dostawy wody i odbioru ścieków, powinna obligatoryjnie zawierać postanowienia dotyczące *warunków wypowiedzenia umowy*.

Prezes Urzędu ocenił postanowienia zawarte w § 14 pkt 1 i pkt 2 umów o zaopatrzenie w wodę oraz § 12 pkt 1 i pkt 2 umów o odprowadzanie ścieków zawieranych przez Spółkę z konsumentami przez pryzmat obowiązujących norm prawnych i uznał, że stosowane przez PWiK postanowienia umożliwiają rozwiązanie umowy przez odbiorcę w każdym wypadku, nawet bez konieczności wskazania przyczyny, z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia są bardziej korzystne dla konsumentów. Spółka przyznając konsumentowi uprawnienie do rozwiązania umowy nawet bez przyczyny, wykroczyła w sposób pozytywny poza obowiązki określone w przywołanym przepisie. Brak jest zatem bezprawności działań i zachowanie Spółki nie godzi w zbiorowe interesy konsumentów. W związku z powyższym nie są spełnione łącznie przesłanki określone w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W opinii Prezesa Urzędu oceniane w niniejszej decyzji działania Spółki nie narusza art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 105 § 1 Kpa, gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania.

Zgodnie z art. art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się przepisy ustawy Kodeks postępowania administracyjnego. Biorąc pod uwagę powyższe, w sytuacji rozstrzygnięcia innego, niż przewiduje ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zastosowanie mają przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. W związku z powyższym zastosowanie ma powyżej przytoczony art. 105 § 1 Kpa. W przedmiotowej sprawie, jak wykazano powyżej, działanie Spółki nie jest bezprawne i nie godzi w zbiorowe interesy konsumentów. W związku z powyższym w zakresie zarzutu określonego w pkt. V sentencji niniejsze decyzji postępowanie staje się bezprzedmiotowe. W sprawie brak podstaw prawnych i faktycznych do merytorycznego rozpoznania sprawy.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt. III sentencji niniejszej decyzji.

Ad IV. Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 tejże ustawy.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 111 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa między innymi w art. 106 należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Wskazać również należy, że kara pieniężna może być nałożona na przedsiębiorcę niezależnie od tego, czy dopuścił się naruszenia przepisów ustawy umyślnie, czy też nieumyślnie. Nałożona przez Prezesa Urzędu kara powinna ponadto pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez PWiK praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Charakter i uciążliwość tego naruszenia uzasadniają nałożenie na Spółkę kary pieniężnej.

W 2009 roku przychód uzyskany przez PWiK wyniósł 37.430.903,30 zł. Maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na Spółkę w oparciu o art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynosi zatem 3.743.090 zł.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu wziął w pierwszej kolejności pod uwagę, że PWiK jako profesjonalista o długoletnim doświadczeniu rynkowym formułując treść umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych w obrocie z konsumentami powinien wykazać się odpowiednią dbałością tak, aby nie zostały naruszone interesy najsłabszych uczestników rynku.

Przy określaniu wymiaru kary pieniężnej Prezes Urzędu uwzględnił również okres naruszenia tj. ponad roczny okres stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów stwierdzonej w pkt I niniejszej decyzji. Należy zwrócić uwagę, że Spółka działa na lokalnym rynku w warunkach monopolu naturalnego, a konsumenci przyłączeni do sieci wodociągowej nie mają możliwości wyboru innego kontrahenta. Każdy konsument ma prawo do bezpieczeństwa ekonomicznego, do pełnej i wyczerpującej informacji w sprawach mających istotne znaczenie dla zabezpieczenia jego interesów. Bezprawne działanie PWiK godzi w interesy najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci. Prezes Urzędu uwzględnił również charakter stwierdzonego na etapie zawierania kontraktu naruszenia gdy w

efekcie działania niezgodnego z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę zagrożone zostały interesy prawne najsłabszych uczestników rynku.

Jednocześnie przy ustalaniu wymiaru kary wzięto pod uwagę geograficzny zasięg działalności PWiK, a w związku z tym fakt, iż stwierdzone naruszenie ujawnia się w wymiarze lokalnym, a zatem ma ograniczony terytorialnie zasięg oddziaływania. W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu określił wysokość kwoty bazowej na 0,05 % przychodu Spółki. W przedmiotowej sprawie nie występują ani okoliczności łagodzące, ani obciążające i w związku z czym wysokość kwoty bazowej nie była modyfikowana na dalszym etapie miarkowania kary.

W związku z powyższym z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, ustalono wysokość kary na kwotę 18.715 zł (słownie: osiemnastu tysięcy siedmuset piętnastu złotych). W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara w wysokości 0,05% przychodu uzyskanego przez PWiK w 2009 r. i stanowiąca 0,5 % maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Powyżej określona kara pieniężna nie przewyższa wysokości kary maksymalnej. Prezes Urzędu kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję zarówno represyjną, jak i dyscyplinującą tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna zatem podkreślać naganność zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu zachowań przedsiębiorcy, stanowić przestrożę dla Spółki na przyszłość oraz reperkusję za naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej zwłaszcza biorąc pod uwagę, iż stwierdzone praktyki nie zostały przez PWiK zaprzestane. Poza wymiarem indywidualnym nałożonej kary należy podkreślić również jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt. IV sentencji decyzji.

Ad V. Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Niniejsze postępowanie zostało wszczęte z urzędu i zakończone decyzją, w której w pkt. I Prezes Urzędu określone zachowanie Spółki uznaje za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze Spółką, których wysokość wyniosła 22,60 zł. Wobec czego Spółkę obciąża się kosztami postępowania w kwocie 22,60 zł (słownie: dwudziestu dwóch złotych i sześćdziesięciu groszy).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie V sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Koszty niniejszego postępowania, na podstawie art. 264 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie V niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego, przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Maciej Fragsztajn